

PARTISH

*Development of part-time and short cycle studies
In higher education in Bosnia and Herzegovina*

Drafted policies for part-time and short-cycle studies

Project Acronym:	PARTISH
Project full title:	Development of part-time and short cycle studies in higher education in Bosnia and Herzegovina
Project No:	617421-EPP-1-2020-1-RS-EPPKA2-CBHE-SP
Funding Scheme:	ERASMUS+
Coordinator:	University of Novi Sad (UNS)
Project start date:	15 th January 2021
Project duration:	36 months

Abstract	The draft of the legal documents which are necessary for adoption of part-time and short-cycle studies in higher education in Bosnia and Herzegovina are given for each canton and an entity inside BiH. For implementation PT and SCHE programs in higher education institutions, the one of the most important step is definition and adoption legal documents in BiH by legal authorities. There are 5 propositions for 4 cantons and 1 entity in BiH, that are involved in the project.
-----------------	---

DOCUMENT CONTROL SHEET

Title of Document:	2.6 Drafted policies for part-time and short-cycle studies
Work Package:	WP2
Last version date:	12/07/2022
Status :	Finished
Document Version:	V2
File Name	2.6 Drafted policies for part-time and short-cycle studies – bih, cro, srp
Number of Pages	17
Dissemination Level	External

VERSIONING AND CONTRIBUTION HISTORY

Version	Date	Revision Description	Responsible Partner
V1	09/07/2022	Creation	UNS, UNSA, UNMO, UNZE, UES, UNTZ
V2	12/07/2022	Amendments	UNMO

DISCLAIMER

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Index/Table of contents

UVOD - OKVIR NA RAZINI BOSNE I HERCEGOVINE	4
Zajednički elementi za PART TIME	4
Zajednički elementi za SHORT CYCLE	5
1. PRIJEDLOG IZMENE ZAKONA U ENTITETU REPUBLIKA SRPSKA	7
2. PRIJEDLOG IZMENE ZAKONA U KANTONU SARAJEVO	10
3. PRIJEDLOG IZMENE ZAKONA U KANTONU TUZLA	12
4. PRIJEDLOG IZMENE ZAKONA U ZENIČKO-DOBOJSKOM KANTONU	13
5. PRIJEDLOG IZMENE ZAKONA U HERCEGOVAČKO-NERETVANSKOJ ŽUPANIJI	16

UVOD - OKVIR NA RAZINI BOSNE I HERCEGOVINE

Kao jedan od najznačajnijih dokumenata koji je nastao utoku prve polovine projekta PARTISH jeste predlog izmene zakona o visokom obrazovanju u kantonima i entitetima u Bosni i Hercegovini u cilju prepoznavanja i uvođenja vanrednih studija (part-time, PT) i kratkih ciklusa (short cycle, SC) u visoko obrazovanje u Bosni i Hercegovini. Ovaj dokument je rezultat rada na svim prethodnim aktivnostima u okviru radnog paketa 1 (WP1 Cross-country analysis of the policies, practices, and legal frameworks for PT and SCHE in European countries) i radnog paketa 2 (WP2 Development of legal frameworks for PT&SCHE). U WP1 aktivnosti koje su se odnosile na studijske posete programskim zemljama i benčmarking analiza PT i SC u EU i ostalim zemljama Evrope ukazale su na praksu koja je zastupljena i regulaciju SC i PT u tim zemljama, što je bila osnova za kreiranje sopstvenih zakonskih izmena u BiH. Takođe, aktivnosti od 2.1. do 2.5 u WP2 ukazale su na stavove poslodavaca, studenata i nastavnika na VŠU u BiH o SC i PT, dok su okrugli stolovi i diskusije tokom događaja u Bijeljini u 2021. i u Tuzli 2022. ukazali na ono što je potrebno doraditi u smislu regulisanja SC i PT u BiH. Dokument 2.6 prikazuje osnovne elemente potrebne za interno regulisanje SC i PT na nivou VŠU u BiH, kao i predloge zakonskih izmena u kantonima i entitetu u BiH u pogledu SC i PT.

U skladu s Ustavom BiH, sve nadležnosti koje nisu izričito dodijeljene državnim institucijama daju se entitetima (RS i FBiH), dok se Ustavom Federacije kantonima daje odgovornost „da izgrade obrazovne politike, uključujući i odluke koje se tiču i normativnog regulisanja u obrazovanju“. Budući da time nadležnost nad obrazovanjem u BiH imaju entitet RS, kantoni FBiH te Brčko Distrikt, BiH partneri u projektu PARTISH usaglasili su zajedničke elemente za PART TIME i SHORT CYCLE, koji će biti predloženi za implementaciju u zakonske i podzakonske akte nadležnih obrazovnih vlasti te interne akte visokoškolskih ustanova. Dakle, na temelju prijedloga koji je rezultat projekta, svaka nadležna obrazovna vlast će odlučiti na koji način i na kojoj razini će regulirati svaki od zajedničkih elemenata. U narednim poglavljima predstavljeni su prijedlozi zakonskih rješenja za nadležne obrazovne vlasti visokoškolskih ustanova koje su partneri u projektu PARTISH. Prijedlozi predviđaju prostor autonomije visokoškolskih ustanova za detaljnije reguliranje internim aktima.

Zajednički elementi za PART TIME

Budući da su PART TIME studiji već prepoznati u svim nadležnim zakonima u BiH, pri čemu je visokoškolskim ustanovama ostavljena autonomija da se reguliranje tih studija detaljnije razradi, visokoškolske ustanove će svojim internim aktima definirati sljedeće elemente za PART TIME studije:

1. ELEMENT – DEFINICIJA, PRAVA I OBVEZE IZVANREDNIH STUDENATA

- referiranje na nadležni zakon o visokom obrazovanju
- prava izvanrednih studenata:
 - sudjelovanje u tijelima odlučivanja

- sudjelovanje u anketama
- sudjelovanje u studentskim izborima
- obveze izvanrednih studenata:
 - minimalni udio prisutnosti na nastavi
 - obvezno alternativno opterećenje opterećenju u nastavi.

2. ELEMENT – SPECIFIČNOSTI IZVANREDNOG STUDIJA

- razlika u duljini trajanja studija:
 - mogućnost upisa obnove više puta nego kod redovitog studenta, uz isti uvjet za upis u višu godinu
- razlika u rasporedu i načinu izvođenja nastave:
 - nastava u popodnevnim termina
 - online nastava
 - nastavni materijali na platformama za e-učenje
- razlika o alokaciji ECTS bodova:
 - alternativna obveza koja je ekvivalentna opterećenju u nastavi
 - način izračuna konačne ocjene, uzimajući u obzir obvezu alternativnu nastavi
- prilagodba obrasca za nastavni program (silabus), s kategorijama specifičnim za izvanredne studente.

Zajednički elementi za SHORT CYCLE

Uzimajući u obzir cijeli zakonodavni okvir na razini svake obrazovne vlasti (entitet RS, kantoni FBiH, Brčko Distrikt), zakonskim i podzakonskim aktima te internim aktima visokoškolske ustanove trebaju biti definirani sljedeći elementi za SHORT CYCLE, pri čemu svaka nadležna obrazovna vlast može odlučiti koje elemente će regulirati zakonskim i podzakonskim aktima, za koje elemente će dati autonomiju visokoškolskoj ustanovi za interno reguliranje, te koji termin će koristiti za pojam “SHORT CYCLE”:

1. ELEMENT – DEFINICIJA I KARAKTERISTIKE

- sadržaj programa:
 - obveza postojanja ugovora o iskazanoj potrebi / izjave poslodavaca
- trajanje programa:
 - 375 – 1800 sati nastave;
 - 3 – 24 mjeseca;
 - 30 – 120 ECTS
- status osoba koje pohađaju programe (polaznici)
- obrazovna isprava koja se stječe završetkom programe:
 - certifikat
 - dodatak certifikatu:
 - informacije kojima se identificira nositelj certifikata (ime i prezime, datum i mjesto rođenja...)
 - informacije kojima se identificira program (vrsta programa i područje/polje/grana programa, naziv i status visokoškolske ustanove, jezik, trajanje programa i ECTS bodovi, uvjeti za upis programa)

- informacije o sadržaju i postignutim rezultatima (struktura programa / popis predmeta, ishodi učenja)
- informacije o svrsi programa (profesionalni status, popis poslova / zanimanja)
- dodatne informacije o programu (kontakt podatci visokoškolske ustanove), njihov sadržaj
- kadar koji može izvoditi nastavu na programu:
 - znanstveno-nastavno zvanje u određenom području, polju i grani (stalno zaposleni i vanjski suradnici)
 - uključivanje stručnjaka iz gospodarstva
- mjesto održavanja programa:
 - prostori VŠU
 - korištenje resursa drugih institucija/organizacija/poduzeća
- načini održavanja programa:
 - klasično
 - online
 - kombinirano
- mogućnost priznavanja predmeta stečenih na programima cjeloživotnog učenja prilikom upisa na studijske programe
- mogućnost izvođenja zajedničkih programa:
 - specifičnost u postupku donošenja programa
 - specifičnost u sadržaju nastavnog plana i programa
 - specifičnost u dodjeljivanju certifikata i dodatka certifikatu.

2. ELEMENT – POSTUPAK DONOŠENJA PROGRAMA

- tijelo koje može pokretati i izvoditi program:
 - ustrojbeno jedinica / organizacijska jedinica / fakultet
 - VŠU
- koraci u postupku donošenja programa:
 - imenovanje povjerenstva za izradu
 - tijelo koje usvaja program
 - obveza dostavljanja programa drugoj instituciji (ministarstvo, agencija).

3. ELEMENT – SADRŽAJ NASTAVNOG PLANA I PROGRAMA ZA PROGRAME

- sadržaj nastavnog plana i programa:
 - uvod
 - opće informacije
 - osnovne karakteristike
 - nastavni plan
 - nastavni programi (silabusi)
- usvajanje izvedbenog nastavnog plana i izvedbenih nastavnih programa
 - dodatni podatci o nastavnicima i rasporedu nastave i ispita
- obrasci kao sastavni dio internog akta
 - nastavni plan i program
 - izvedbeni nastavni plan
 - izvedbeni nastavni program.

4. ELEMENT – OSIGURANJE KVALITETE PROGRAMA

- predmet internog osiguranja kvalitete, reguliranog drugim internim aktima:
 - podatci koji se prate
 - ankete koje se provode
 - tijelo iz sustava za osiguranje kvalitete koje je nadležno za praćenje podataka, provođenje anketa i izradu periodičnih izvještaja
- predmet vanjskog vrednovanja prilikom institucionalne akreditacije (učenje i poučavanje, priznavanje, resursi).

1. PRIJEDLOG IZMENE ZAKONA U ENTITETU REPUBLIKA SRPSKA

Pregled odredbi Nacrta Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o visokom obrazovanju Republike Srpske, koje se odnose na kratke programe studija:

„Član 1.

U Zakonu o visokom obrazovanju („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 67/20), u članu 12. u stavu 1. u tački 6) poslije riječi: „programa“ dodaju se riječi: „i kratkog programa studija“.

Prečišćeni tekst navedenog člana, bi glasio kako stoji:

Nadležnosti

Član 12.

U okviru svojih nadležnosti Savjet:

- 1) prati razvoj visokog obrazovanja u Republici i njegovu usklađenost sa evropskim i međunarodnim standardima,
- 2) predlaže mjere za razvoj i unapređivanje visokog obrazovanja,
- 3) daje preporuke Ministarstvu o upisnoj politici,
- 4) daje mišljenje o standardima za početnu akreditaciju visokoškolskih ustanova i studijskih programa,

- 5) daje mišljenje o standardima za akreditaciju visokoškolskih ustanova i studijskih programa, vodeći računa o evropskim i međunarodnim standardima, te kriterijumima za akreditaciju visokoškolskih ustanova u BiH,
- 6) daje mišljenje o elaboratu o opravdanosti osnivanja visokoškolske ustanove, članice univerziteta i odjeljenja van sjedišta, odnosno o izvođenju novog studijskog programa i **kratkog programa studija**,
- 7) predlaže ministru za naučnotehnološki razvoj, visoko obrazovanje i informaciono društvo (u daljem tekst: ministar) uslove za izbor u naučno-nastavna, umjetničko-nastavna, nastavna i saradnička zvanja,
- 8) predlaže Vladi Mrežu visokoškolskih ustanova i studijskih programa u Republici Srpskoj (u daljem tekstu: Mreža visokoškolskih ustanova),
- 9) predlaže Ministarstvu modele finansiranja naučnoistraživačke djelatnosti, visokog obrazovanja, tehnološkog i umjetničkog razvoja,
- 10) predlaže Ministarstvu proglašavanje naučnih centara izvrsnosti,
- 11) predlaže ministru kriterijume za kategorizaciju naučnih časopisa,
- 12) obavlja i druge poslove u skladu sa zakonom.

Kratki program studija

Član 28a.

(1) Visokoškolske ustanove mogu organizovati kratke programe studija u trajanju od jedne do dvije godine koji se vrednuju sa najmanje 60 ECTS do 120 ECTS bodova.

(2) Kratki program studija iz stava 1. ovog člana može se organizovati ukoliko pruža odgovarajuća znanja, vještine i kompetencije za oblast rada ili zanimanja, lični razvoj studenta ili za dalje studiranje radi završetka studija prvog ciklusa.

(3) Visokoškolska ustanova može priznati ECTS bodove stečene na programu iz stava 1. ovog člana ukoliko program pruža odgovarajuća znanja vještine i kompetencije potrebne za završetak prvog ciklusa studija.

(4) Ministar donosi Pravilnik o organizaciji, sprovođenju, izdavanju sertifikata i postupku vođenja evidencije kratkog programa studija.

(5) Visokoškolska ustanova opštim aktom uređuje način izvođenja i organizaciju kratkog programa studija.

(6) Visokoškolska ustanova je obavezna uključiti predstavnike privrednog sektora u postupak kreiranja kratkog programa studija.

Rok za donošenje podzakonskog akta

Član 147a.

Ministar će u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona donijeti Pravilnik o organizaciji, sprovođenju, izdavanju certifikata i postupku vođenja evidencije kratkog programa studija (član 28a. stav 4).“

Takođe, u važećem Zakonu o visokom obrazovanju („Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 67/20), postoje odredbe koje se odnose na kratke programe studija, i to kod nadležnosti senata visokoškolskih ustanova i u dijelu Zakona koji se odnosi na javne isprave:

„Nadležnosti senata

Član 54.

5) senat univerziteta, na prijedlog naučno-nastavnog vijeća, odnosno umjetničko-naučno-nastavnog vijeća, **donosi kratke programe studija**, studijske programe prvog, drugog, trećeg ciklusa studija, integrisane studijske programe i programe cjeloživotnog učenja, a senat visoke škole donosi kratke studijske programe, studijske programe prvog ciklusa studija i programe cjeloživotnog učenja.

Javne isprave

Član 114.

(2) Javne isprave u smislu ovog zakona su:

1) studentska knjižica – indeks,

2) diploma o stečenom zvanju,

- 3) dodatak diplomi,
- 4) uvjerenje o položenim ispitima,
- 5) uvjerenje o stečenom zvanju,
- 6) uvjerenje o ekvivalenciji ranije stečenog zvanja sa novim zvanjem,
- 7) uvjerenje o završenom programu cjeloživotnog učenja,
- 8) rješenje o akademskom priznavanju kvalifikacija,
- 9) **certifikat o završenom kratkom programu studija i stečenim kompetencijama.“**

2. PRIJEDLOG IZMENE ZAKONA U KANTONU SARAJEVO

Članovi Nacrta Zakona o visokom obrazovanju koji tretiraju nove oblike studija

Član 89. (Dualni studij)

- (1) Visokoškolska ustanova može organizovati dualni studij u kojem se kroz aktivnu nastavu na ustanovi i praktičnu obuku radom u poslovnom subjektu stječu, usavršavaju, odnosno izgrađuju znanja, vještine i kompetencije u skladu sa studijskim programom i standardom kvalifikacije.
- (2) Dualni studiji se može organizovati kao samostalni studijski program ili kao jedan od modula unutar drugih studijskih programa.
- (3) Dualni studij se realizuje kroz teorijsku nastavu na visokoškolskoj ustanovi i praktičnu obuku i rad u poslovnim subjektima.
- (4) Visokoškolska ustanova koja želi realizovati studijske programe po dualnom modelu studija formira mrežu poslovnih subjekata i drugih organizacija koji imaju potrebu za zapošljavanjem lica sa kvalifikacijama koje se stječu na toj ustanovi.
- (5) Poslovni subjekti koji se uključuju u realizaciju dualnog studija trebaju biti upisani u registar aktera dualnog studija koji osniva i vodi Ministarstvo u skladu sa podzakonskim aktima.

- (6) Međusobni odnos visokoškolske ustanove, poslovnih subjekata i drugih organizacija i studenta u studijskim programima, odnosno modulima po dualnom modelu uređuju se posebnim ugovorom.

Član 90. **(Ostali oblici studija)**

- (1) Visokoškolska ustanova, odnosno članica može organizovati zajednički studij sa domaćom ili stranom visokoškolskom ustanovom, kao i između članica u okviru visokoškolske ustanove, što se preciznije uređuje statutom i drugim internim aktima visokoškolske ustanove.
- (2) Studijski programi iz stava (1) ovog člana mogu biti multidisciplinarni ili interdisciplinarni ili transdisciplinarni studiji, te rezultirati stjecanjem dvojnih ili zajedničkih diploma.
- (3) Visokoškolska ustanova može organizovati stručni studij koji se vrednuje sa minimalno 60 ECTS bodova do 120 ECTS bodova, na osnovu kojeg se osigurava mogućnosti prelaska na prvi ciklus studija.
- (4) Visokoškolska ustanova može organizovati posebne specijalističke studije nakon završenog drugog ciklusa studija, integrisanog studija ili diplomskog studija po predbolonjskom sistemu studiranja. Specijalistički studij traje najmanje jednu studijsku godinu i vrednuje se sa minimalno 60 ECTS.
- (5) Visokoškolska ustanova može organizovati neciklične oblike obrazovanja, uključujući i „mikroakreditivne“, koji se vrednuju sa maksimalno 60 ECTS bodova.
- (6) Statutom visokoškolske ustanove preciznije se uređuju zvanja koja se stječu nakon okončanja studija, prava lica koja okončaju studij, mogućnosti prelaska na odgovarajući ciklus studija, kao i sva ostala pitanja u vezi sa realizacijom svih oblika studija iz ovog člana i dualnog studija.

Član 103. **(Certifikati i mikroakreditivi)**

- (1) Visokoškolska ustanova/članica je ovlaštena izdavati certifikate i mikroakreditivne za neciklične oblike obrazovanja iz člana 90. stav (5) ovog zakona .
- (2) Dodijeljena zvanja u okviru programa cjeloživotnog i necikličnog obrazovanja, kao i programa ljetnih/zimskih škola obrazovanja ne mogu predstavljati ekvivalent

zvanjima iz ovog zakona, a položeni ispiti i ostvareni bodovi mogu biti prepoznati u postupku ekvivalencije kao ispit ili dio ispita.

- (3) ECTS bodovi ostvareni iz cjeloživotnog i necikličnog obrazovanja, „mikroakreditiva“, kao i programa ljetnih/zimskih škola obrazovanja koje je odobrio senat visokoškolske ustanove će biti priznati u postupcima ekvivalencije cikličnih formi obrazovanja.

3. PRIJEDLOG IZMENE ZAKONA U KANTONU TUZLA

Prijedlog dopuna Zakona o visokom obrazovanju Tuzlanskog kantona (Prečišćeni tekst) („Službene novine TK“; broj: 21/21)

Član 1.

U članu 2. stav (1) iza tačke gg) dodaju se nove tačke koje glase:

„hh) cjeloživotno učenje obuhvata kontinuirano učenje koje traje tokom cijelog života, a u funkciji je unapređenja znanja, vještina i kompetencija u okviru ličnog, građanskog, društvenog ili profesionalnog djelovanja pojedinca;

ii) kratki programi cjeloživotnog učenja su programi koji omogućavaju zainteresovanim licima da dopune svoje obrazovanje odgovarajućim znanjima, vještinama i kompetencijama za oblast rada ili zanimanja, lični razvoj ili dalje studije;“.

Dosadašnje tačke od hh) do pp) postaju tačke jj) do ss).

Član 2.

U članu 39. stav (2) iza riječi: „i permanentnog obrazovanja,“ dodaju se riječi: „i dodatak uvjerenju“.

Član 3.

U članu 126. iza stava (11) dodaju se novo stavovi koji glase:

„(12) Visokoškolska ustanova može prema potrebi organizovati kratke programe cjeloživotnog učenja koji omogućavaju zainteresovanim licima da dopune svoje

obrazovanje odgovarajućim znanjima, vještinama i kompetencijama za oblast rada ili zanimanja, lični razvoj ili dalje studije.

(13) Kratki program cjeloživotnog učenja iz prethodnog stava traje od 3 mjeseca do 1 godinu, vrednuje se sa 30 do 60 ECTS bodova i rezultira dodjelom uvjerenja i dodatka uvjerenju u kojem se preciziraju ishodi učenja i kompetencije.

(14) Karakteristike i vrste programa, postupak donošenja i sadržaj programa iz stava (12) bliže se određuju aktima visokoškolske ustanove“.

4. PRIJEDLOG IZMENE ZAKONA U ZENIČKO- DOBOJSKOM KANTONU

DIO PRVI - UVODNE ODREDBE

Član 1

(Predmet zakona)

Ovim zakonom uređuju se sistem, uslovi i način obavljanja djelatnosti visokog obrazovanja, finansiranje, kao i druga pitanja od značaja za obavljanje ove djelatnosti na području Zeničko-dobojskog kantona (u daljem tekstu: Kanton).

Član 2

(Osnovni pojmovi)

U ovom zakonu su u upotrebi pojmovi sa sljedećim značenjem:

a) akademsko osoblje čine lica koja su izabrana u akademska (naučno-nastavna, nastavna, umjetnička, naučna i istraživačka zvanja) zvanja i angažovana su na licenciranoj i akreditovanoj visokoškolskoj ustanovi;

b) kratki programi studija su programi stručnog osposobljavanja zainteresovanih osoba sa završenim visokoškolskim obrazovanjem, studenata i lica sa stečenim srednjim obrazovanjem za uključivanje u radni proces;

c) dualni studij podrazumijeva oblik studija koji se realizuje u saradnji sa privrednim društvima i poslovnim subjektima u kojima je izvođenje nastavnog procesa podijeljeno između univerziteta i privrednih društava, odnosno poslovnih subjekata;

d) učenje na daljinu je formaliziran oblik studija samofinansirajućih studenata kojim se korištenjem kompjuterskih tehnologija i interaktivnih nastavnih materijala osigurava pristup nastavnom procesu, a što se preciznije uređuje statutom visokoškolske ustanove;

e) cjeloživotno učenje obuhvata kontinuirano učenje koje traje tokom cijelog života, a u funkciji poboljšanja znanja, kvalifikacija i kompetencija u okviru lične, građanske i društvene perspektive u cilju zaposlenja.

f) diploma koju izdaje licencirana i akreditovana visokoškolska ustanova predstavlja javnu ispravu kojom se dokazuje da je stečena kvalifikacija rezultat uspješno završenog ciklusa studija;

g) dodatak diplomi (Diploma Supplement) je javna isprava koja se izdaje i prilaže uz diplomu licencirane i akreditovane visokoškolske ustanove radi detaljnijeg uvida u nivo, prirodu, sadržaj, sistem i pravila studiranja i postignute rezultate tokom studija lica kojem je diploma izdata;

h) ECTS (European Credit Transfer System) je evropski sistem prenosa studijskih bodova i studijski bodovi se koriste za definisanje obima i zahtjevnosti svakog predmeta, a određuju se na bazi optimalnog radnog opterećenja studenta neophodnog za savladavanje predviđenog nastavnog gradiva;

i) izborni period u zvanju je vremenski interval koji počinje od datuma izbora u akademsko zvanje, bez obzira na naučnu oblast izbora ili nastavni predmet, a završava istekom perioda izbora u akademsko zvanje;

j) katedra je osnovna naučno-nastavna (umjetnička) jedinica univerziteta koja učestvuje u izvođenju nastave, istraživačkog i stručnog rada na univerzitetu;

k) mandat je vremensko razdoblje na koje se biraju nosioci rukovodećih funkcija ih predstavnici određenih kategorija;

l) novi studijski program je studijski program čijim se završetkom stiže akademsko zvanje koje se ranije nije moglo steći na toj visokoškolskoj instituciji;

m) rukovodne funkcije na visokoškolskoj ustanovi su: rektor, prorektor, predsjedavajući i zamjenik predsjedavajućeg senata, dekan, prodekan, predsjedavajući i zamjenik predsjedavajućeg naučno-nastavnog vijeća, šef katedre, direktor studentskog centra, direktor instituta i direktor visoke škole;

n) standardi i nonnativi za obavljanje djelatnosti visokog obrazovanja na području Kantona predstavljaju dokument koji, na prijedlog Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport (u daljem tekstu: Ministarstvo), usvaja Vlada Kantona, a kojim se utvrđuju kriteriji čije ispunjavanje je neophodno za obavljanje djelatnosti visokog obrazovanja;

o) studij (studiranje) je proces definiran nastavnim planom i programom u kojem student pohađa utvrđeni studijski program prvog, drugog ili trećeg ciklusa na licenciranoj i akreditovanoj visokoškolskoj ustanovi, a nakon čijeg uspješnog završetka student stiče pravo na akademsku titulu odnosno određeno zvanje;

p) studijski program je skup obaveznih i izbornih nastavnih cjelina (predmeta) jednog ciklusa studija, čijim se savladavanjem stiču kompetencije, postižu zadati ciljevi i ishodi učenja, te stiče pravo na akademsku titulu odnosno određeno zvanje.

DIO DVANAESTI - VISOKOOBRAZOVNA DJELATNOST

POGLAVLJE I. NAČIN STUDIRANJA, CIKLUSI STUDIRANJA, STUDIJSKI PROGRAMI

Odjeljak A. Način studiranja

Član 114

(Način studiranja)

(1) Visoko obrazovanje može se sticati redovno, vanredno, učenjem na daljinu ili kombiniranjem ova tri načina studiranja, na način utvrđen statutom.

(2) Visokoškolska ustanova odnosno njene organizacione jedinice u okviru svoje djelatnosti mogu obavljati naučnoistraživačku, umjetničku, ekspertsko-konsultantsku i izdavačku djelatnost, a mogu da obavljaju i druge poslove iz naučnog, stručnog, istraživačkog i umjetničkog rada, pod uslovom da se tim poslovima ne ugrožava kvalitet nastave.

- (3) Visokoškolska ustanova odnosno fakultet, umjetnička akademija i visoka škola kao organizaciona jedinica u okviru svoje djelatnosti može realizirati programe cjeloživotnog učenja van okvira studijskih programa za koje je dobila dozvolu za rad, na način utvrđen općim aktom visokoškolske ustanove.
- (4) Lice koje je upisano na program iz stava (3) ovog člana nema status studenta i nakon uspješno savladanog programa izdaje mu se uvjerenje.

5. PRIJEDLOG IZMENE ZAKONA U HERCEGOVAČKO-NERETVANSKOJ ŽUPANIJU

Prema članku 98 Prijedloga zakona o visokom obrazovanju u Herecegovačko-Neretvanskoj županiji, koji glasi:

“XII VISOKOOBRAZOVNA DJELATNOST

Članak 98.

(Način studiranja)

- (1) Visoko obrazovanje može se stjecati redovito, izvanredno, učenjem na daljinu ili kombiniranjem ova tri načina studiranja, na način utvrđen statutom.
- (2) Visokoškolska ustanova, odnosno njezine ustrojbene jedinice u okviru svoje djelatnosti mogu obavljati znanstveno-istraživačku, umjetničku, ekspertno-konzultantsku i izdavačku djelatnost, a mogu obavljati i druge poslove iz znanstvenog, stručnog, istraživačkog i umjetničkog rada, pod uvjetom da se tim poslovima ne ugrožava kvaliteta nastave.
- (3) Visokoškolska ustanova i njene ustrojbene jedinice u okviru svoje djelatnosti mogu realizirati programe obrazovanja tijekom cijelog života izvan okvira studijskih programa za koje su dobile dozvolu za rad, na način utvrđen općim aktom visokoškolske ustanove.
- (4) Osoba koja je upisana na program iz stavka 3. ovog članka nema status studenta i nakon uspješno svladanog programa izdaje mu se uvjerenje.
- (5) Način studiranja je usmjeren na studente tako da studenti postignu potrebne kompetencije da bi stekli već određene ishode za svaki studijski program.”

Visokoškolske ustanove u navedenoj županiji imaju mogućnost da u okviru cijeloživotnog učenja organizuju kratke cikluse odnosno programe, s tim da ih detaljno regulišu internim aktima VŠU. Na ovaj način, UNMO će regulisanje krakatih ciklusa izvršiti predlogom rešenja na nivou Senata Sveučilišta u Mostaru.